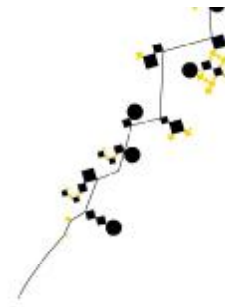
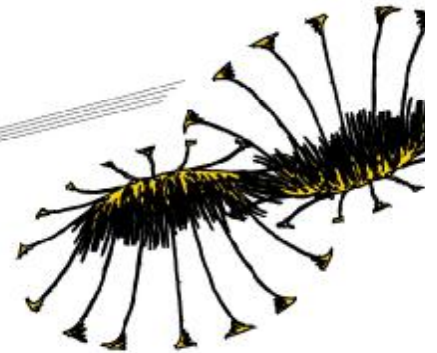

www

Samenhang tussen persoonlijkheid, cognities, middelengebruik en energiedrank-consumptie

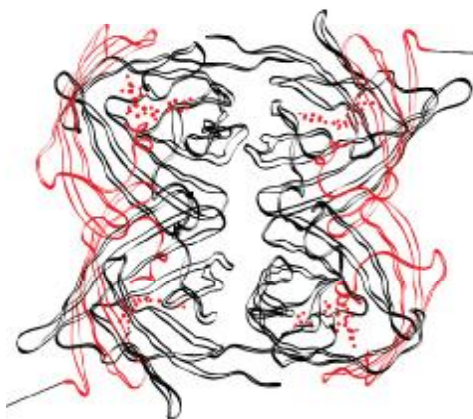
BACHELORTHESIS:

D. Scholten

BEGELEIDERS:

Dr. M. Kuttischreuter

Dr. M. Pieterse

Samenhang tussen persoonlijkheid, cognities, middelengebruik en energiedrank-consumptie

UNIVERSITEIT TWENTE.

VAKGROEP:

Psychologie & Communicatie van Gezondheid & Risico

BACHELORTHESIS:

D. Scholten

STUDENTNUMMER:

0106968

BEGELEIDERS:

Dr. M. Kuttchreuter

Dr. M. Pieterse

DATUM:

2011-04-15

Inhoud

Summary	p. 6
Samenvatting	p. 7
1. Inleiding	p. 8
1.1. Historie	p. 8
1.2. Definitie en Classificatie	p. 9
1.3. Effecten van energiedrank	p. 9
1.4. Motieven voor consumptie van energiedrank	p.10
1.5. De rol van determinanten en middelengebruik in de consumptie van energiedrank	p.10
1.5.1. Cognities	p.11
1.5.2. Persoonlijkheid	p.12
1.5.3. Middelengebruik	p.13
1.6. Huidige studie	p.13
1.6.1. Cognities en energiedrank-consumptie	p.13
1.6.2. Persoonlijkheid, energiedrank-consumptie en middelengebruik	p.14
1.6.3. Persoonlijkheid en cognities	p.14
1.6.4. Middelengebruik en energiedrank-consumptie	p.15
1.6.5. Model	p.15
2. Methoden	p. 17
2.1. Respondenten	p. 17
2.2. Demografische factoren	p.17
2.3. Instrumenten	p.18

2.3.1.	Vooronderzoek	p.18
2.4.	Energiedrank-consumptie	p.18
2.5.	Cognities	p.19
2.5.1.	Behavioral beliefs	p.19
2.5.2.	Risicoperceptie	p.19
2.5.3.	Perceived Behavioral Control	p.20
2.6.	Persoonlijkheid	p.20
2.7.	Middelengebruik	p.21
2.8.	Procedure	p.21
2.9.	Data-analyse	p.21
3.	Resultaten	p.22
3.1	Relaties tussen cognities, persoonlijkheid, middelengebruik en energiedrank-consumptie	p.22
3.1.1	Relaties tussen cognities en energiedrank-consumptie	p.22
3.1.2.	Relaties tussen persoonlijkheid en energiedrank-consumptie	p.24
3.1.3.	Relaties tussen persoonlijkheid en middelengebruik	p.24
3.1.4.	Relaties tussen persoonlijkheid en cognities	p.25
3.1.5.	Relaties tussen middelengebruik en energiedrank-consumptie	p.25
3.2.	Regressie-analyse	p.26
4.	Discussie	p.29
4.1.	Conclusies relaties tussen determinanten, middelengebruik en energiedrank-consumptie	p.29
4.2	Beperkingen en toekomstig onderzoek	p.31

Referenties

p.34

Appendix: vragenlijst

p.39

SUMMARY

The present study examined possible associations between personality characteristics, cognitions (consisting of behavioral beliefs, risk perception and perceived behavioral control), substance use (tobacco, alcohol, hard drugs and soft drugs) and the consumption of energy drinks.

A cross-sectional survey was conducted. A convenience sample including 101 participants was used for the study. All participants needed to fill in the same online-questionnaire. This questionnaire was formed by statements about expectations considering the risks of energy drink consumption, perceived likelihood, susceptibility and severity in the context of risks of energy drink consumption, perceived behavioral control, personality traits (extraversion and conscientiousness) and questions about substance use respectively.

Most of the variables showed moderate to good levels of internal consistency, except some items on the behavioral beliefs scale and the risk perception scale. These items were analyzed separately.

The findings indicated that the achievement and sociability aspects on the behavioral beliefs scale did correlate positively significant with energy drink consumption. There was also a significantly negative correlation between behavioral beliefs about taste, body unrest, lesions on the teeth and the consumption of energy drinks. Perceived behavioral control was also a strong predictor for energy drink consumption.

Against expectations, extraversion did not correlate positively significant with energy drink consumption. The same was true for the expected negatively significant correlation between conscientiousness and energy drink consumption.

Finally, tobacco use and the use of soft drugs were both significant predictors for the consumption of energy drinks.

As a whole, the findings indicate that the respondents consume energy drinks from a functional perspective. It seems that the achievement of goals is a strong motive for the consumption of energy drinks.

SAMENVATTING

De huidige studie heeft zich gericht op mogelijke samenhangen tussen persoonlijkheidskenmerken, cognities (bestaande uit behavioral beliefs, risicoperceptie en perceived behavioral control), middelengebruik (tabak, alcohol, hard- en softdrugs) en de consumptie van energiedranken.

Een cross-sectioneel survey-onderzoek is uitgevoerd. Een convenience sample, bestaande uit 101 respondenten, is hiervoor gebruikt. Alle respondenten dienden dezelfde online vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst bestond uit stellingen die betrekking hadden op verwachtingen van de risico's van energiedranken, de kans op, kwetsbaarheid voor en ernst van de risico's van energiedranken, perceived behavioral control betreffende energiedranken, persoonlijkheidskenmerken en middelengebruik.

De meeste variabelen hadden een gemiddelde tot hoge interne consistentie, met uitzondering van enkele items op de behavioral beliefs-schaal en de risicoperceptie-schaal. Deze items zijn apart geanalyseerd.

Uit de resultaten bleek dat de prestatie- en gezelligheidsaspecten van de behavioral beliefs-schaal significant positief correleerden met energiedrank-consumptie. Er bestond tevens een significant negatieve correlatie tussen beliefs over smaak, lichamelijke onrust, gebitsaantasting en de consumptie van energiedranken. Ook de voorspellende waarde van perceived behavioral control was hoog.

Tegen de verwachtingen in correleerde extraversie niet positief significant met energiedrank-consumptie, ook ontbrak de verwachte negatieve correlatie tussen consciëntieusheid en energiedrank-consumptie.

Ten slotte was er sprake van een positief significante samenhang tussen tabakgebruik en energiedrank-consumptie, en tussen softdruggebruik en consumptie van energiedrank.

Uit de data kan afgeleid worden dat de respondenten vooral energiedranken consumeren vanuit functioneel oogpunt. Het bereiken van doelen lijkt een sterk motief te zijn voor de consumptie van energiedranken.

1. INLEIDING

1.1. Historie

Frisdranken met als doel een verbetering van mentale prestaties teweeg te brengen, ook wel energiedranken genoemd, werden geïntroduceerd in Azië in de jaren '60 (Reissig, Strain & Griffiths, 2008). In eerste instantie werden deze energiedranken doorgaans voorgeschreven aan mensen met vermoeidheidsklachten, later nam de populariteit van energiedranken vooral toe onder het uitgaanspubliek in Azië (www.mupsip.com). De introductie van Red Bull in 1987 in Oostenrijk (een decennium later gevolgd door de Verenigde Staten) zorgde uiteindelijk voor de tegenwoordige trend op het gebied van (agressieve) marketing van cafeïnehoudende energiedranken (Reissig, Strain & Griffiths, 2008). De associatie met extreme sporten, zoals motorcross en formule 1, en de grote mate van beschikbaarheid in het uitgaansleven dragen bij aan de toenemende populariteit van energiedranken. In 2006 zijn bijna 500 nieuwe merken gelanceerd (Johnson, 2006) en sinds die tijd steeg het aantal nieuwe merken met nog eens 200 binnen een jaar (Packaged Facts, 2007), waarbij de belangrijkste doelgroep uit jonge, actieve consumenten bestaat.

Ondanks de florierende verkoop, is er de laatste jaren eveneens sprake van controverses rondom het product. In bepaalde landen (Frankrijk, Zweden en Denemarken bijvoorbeeld) is de verkoop van energiedranken zelfs in de ban gedaan vanwege de mogelijke gevaren die de toegevoegde cafeïne, taurine en plantenextracten met zich mee kunnen brengen. Het Franse agentschap voor de voedselveiligheid (AFSSA) vermeldt dit in zijn advies uit 2006 (www.ivo-crioc.org).

Gezien het feit dat energiedranken pas sinds korte tijd enigszins dezelfde rol toebedeeld krijgen als andere middelen, zoals tabak, alcohol en drugs, is onderzoek naar energiedranken in het algemeen vrij schaars. De nadruk ligt bij de gangbare onderzoeken naar energiedranken eigenlijk vooral op marketing: wat zijn de kenmerken van de consumenten? Ook zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar de fysiologische en cognitieve effecten van energiedranken. Wat ontbreekt, is onderzoek naar mogelijke negatieve gezondheidseffecten, eventueel als gevolg van de combinatie met andere middelen. Ook de rol van psychologische factoren zoals attitudes, motivaties en risicoperceptie zijn tot nu toe onderbelicht gebleven. Dit onderzoek zal trachten hier verandering in te brengen.

1.2. Definitie en Classificatie

Vrijwel alle energiedranken bevatten cafeïne en suiker, meestal beide en in hoge mate. Vaak worden hier ook nog allerlei plantenextracten aan toegevoegd waarvan niet bekend is of ze werkzaam, danwel veilig zijn (Barnes & Winter, 2001). Voorbeelden hiervan zijn ginkgo biloba, kava kava en taurine; andere energiedranken bevatten daarbij nogal eens guarana, een zaadextract dat van zichzelf al cafeïnehoudend is (Dowling, 2001). Volgens Europese maatstaven worden energiedranken gedefinieerd als ‘frisdranken die een hoge mate van stoffen zoals cafeïne en taurine bevatten’ (Food Standards Agency, 2001). Een flesje of blikje energy drink bevat een hoeveelheid cafeïne die sterk varieert: 50 mg tot 505 mg per blikje of flesje. Dit geldt ook voor de concentratie cafeïne, deze bedraagt tussen de 2.5 en 171 mg per 3 cl. (Reissig, Strain & Griffiths, 2008). Mede door de stimulerende eigenschappen die aan de genoemde ingrediënten toegekend worden, ligt het wellicht voor de hand dat energiedranken dan ook als prestatieverhogend in de markt worden gezet. De bekende slogan ‘Red Bull geeft je vleugels’ is hier een uitvloeisel van.

Verder is van belang om een duidelijk onderscheid te maken tussen energiedranken zoals hierboven beschreven, en sportdranken zoals AquariusTM en GatoradeTM. Laatstgenoemde dranken hebben als doel de vochtbalans in het lichaam op peil te houden en daarnaast zowel het lichaam van energie te voorzien tijdens fysieke inspanning, als het herstelproces na fysieke inspanning te versnellen. Ze bevatten geen cafeïne en taurine, zoals energiedranken. Sportdranken bevatten ook minder calorieën dan energiedranken (SafeFood, 2002).

1.3. Effecten van energiedrank

Er bestaat onduidelijkheid over de precieze werking van energiedranken. Naast de positieve, stimulerende effecten van energiedranken, is er eveneens een discussie gaande over de negatieve aspecten die het drinken van energiedranken met zich mee zou brengen. Volgens meerdere studies valt de (overmatige) consumptie van energiedranken zelfs onder ‘risiconemend gedrag’. Enerzijds toonden verscheidene onderzoeken, waaronder dat van Alford, Cox & Wescott (2001) aan dat het drinken van Red Bull een significante verkorting van de reactietijd tot gevolg had. Uit hetzelfde onderzoek kwam naar voren dat de groep die toegewezen werd aan de experimentele conditie (het drinken van Red Bull) een hoger aerobisch uithoudingsvermogen

had ten opzichte van de groep die toegewezen werd aan de placeboconditie en dat de experimentele groep beter scoorde op een geheugentest en een betere concentratie en stemming had dan de placebogroep. Seidl, Nicham & Hauser (2000) vonden een hogere mate van algeheel welzijn bij hun proefpersonen nadat zij Red Bull™ hadden gedronken.

Daarentegen zijn ook resultaten gevonden die wijzen op negatieve effecten en mogelijke risico's. Zo toonden Reissig, Strain en Griffiths (2008) aan dat het overmatig drinken van Red Bull™ onder andere kan leiden tot een verhoogd risico op cafeïne-intoxicatie. Cafeïne-intoxicatie staat onder de noemer 'klinisch syndroom' vermeld in zowel de Diagnostic Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV) als de International Classification of Diseases (ICD-10) van de Wereldgezondheidsorganisatie (American Psychiatric Association, 1994; World Health Organization, 1992a; World Health Organization, 1992b) en wordt hierin in verband gebracht met angst- en slaapstoornissen. Symptomen die kunnen optreden na intoxicatie zijn zowel fysiek (trillingen) als mentaal (hogere mate van angstgevoelens) van aard. Gezien het gebrek aan eenduidige resultaten wat betreft de mogelijke gevolgen van het drinken van energiedranken, is verder onderzoek op dit gebied vereist.

1.4 Motieven voor consumptie van energiedranken

Uit onderzoek van Malinauskas et al. (2007) onder studenten bleek dat zij vooral energiedranken consumeerden als ze wakker moesten blijven, wanneer er een algemene behoefte aan energie bestond, om het te mixen met alcohol tijdens feestjes en wanneer voor tentamens gestudeerd moest worden. Sweeney (2004) vond grotendeels dezelfde resultaten in een vergelijkbare studie, waarbij het herstellen van een kater eveneens een belangrijk motief was om energiedranken te consumeren. Veel is hier echter nog niet over bekend. In de huidige studie wordt dan ook geprobeerd deze motieven beter in kaart te brengen.

Omdat er nog dus veel vragen openstaan wat de motieven voor energiedrank-consumptie betreft, is het van belang om door middel van aanvullend onderzoek meer duidelijkheid te verschaffen. Dit onderzoek richt zich daarbij op mogelijke determinanten van energiedrank-consumptie.

1.5 De rol van determinanten en middelengebruik in de consumptie van energiedrank

Zoals eerder beschreven, wordt overmatige consumptie van energiedranken door verschillende bronnen onder de noemer ‘risiconemend gedrag’ geschaard. Daarom wordt in deze studie uitgegaan van determinanten die in onderzoek naar risiconemend middelengebruik, onder andere op het gebied van alcohol en drugs, hun voorspellende waarde hebben bewezen, namelijk cognities en persoonlijkheidskenmerken. Van het gebruik van middelen zoals alcohol, tabak en drugs wordt eveneens verwacht dat zij invloed zullen hebben op de consumptie van energiedrank. De genoemde factoren zullen achtereenvolgens nader worden toegelicht.

1.5.1. Cognities

Op het gebied van cognities wordt doorgaans gebruikgemaakt van theoretische modellen om (risiconemend) gezondheidsgedrag te kunnen voorspellen, verklaren en beïnvloeden. In deze modellen wordt gebruikgemaakt van determinanten die als voorspellers dienen voor bepaalde gedragingen. Veelgebruikt op dit gebied is de Theory of Planned Behaviour (TPB) (Ajzen, 1991), waarvan enkele onderdelen in de huidige studie ook zullen worden gebruikt. Roken en alcoholgebruik zijn met behulp van dit model bijvoorbeeld vaak onderzocht (Higgins & Connor, 2003; Norman et al., 1998).

Het eerste onderdeel van cognities dat in dit onderzoek gebruikt zal worden, zijn de verwachtingen ten aanzien van energiedranken, door Ajzen (1991) ook wel ‘behavioral beliefs’ genoemd. Deze zijn gebaseerd op de subjectieve inschattingen van de mogelijke gevolgen van het consumeren van energiedranken, waarbij de verwachte mate van consumptie invloed heeft op het uiteindelijke oordeel.

Een tweede onderdeel van cognities dat van belang is bij de vorming van gedragingen ten aanzien van energiedrank-consumptie is dat van zogenaamde risicoperceptie. Risicoperceptie bestaat uit afwegingen die gemaakt worden om potentiële bedreigingen voor de gezondheid in te kunnen schatten, die onder andere terug te vinden zijn in de eerdergenoemde TPB. Risicopercepties zijn grofweg op te delen in drie typen, namelijk ‘kans’, ‘ernst’ en ‘angst’ (Weinstein et al., 2007). Samengevat geven risicopercepties in deze studie respectievelijk de gepercipieerde kans op bepaalde gevolgen door het drinken van energiedranken, de kwetsbaarheid voor de mogelijke gevolgen van energiedranken en ernst van de gevolgen van consumptie van energiedranken weer.

Het derde en laatste onderdeel van cognities dat in deze studie geoperationaliseerd zal worden, is Perceived Behavioural Control (PBC), eveneens onderdeel van de TPB. Dit concept is volgens Ajzen (2002) vrijwel inwisselbaar met het zelfeffectiviteitsconcept van Bandura (1977, 1982), dat uitgelegd wordt als 'de overtuiging van een persoon dat hij/zij in staat is om bepaald gedrag of een bepaalde handeling succesvol uit te voeren'. In dit onderzoek zal PBC worden gebruikt om te kunnen aangeven in welke mate een persoon gelooft dat hij in staat is om energiedranken in bepaalde situaties te kunnen weerstaan, in een aantal studies ook wel 'refusal self-efficacy' genoemd (Baldwin & Oei, 1993; Oei & Morawska, 2004; Koelen & Lindstrom, 2005). De mate van refusal self-efficacy wordt mede bepaald door de invloed van de sociale omgeving, of subjectieve norm, een concept dat eveneens tot de TPB behoort.

1.5.2. Persoonlijkheid

De opvatting dat bepaalde persoonlijkheidskenmerken een rol spelen bij het vertonen van (risiconemend) gezondheidsgedrag, wordt min of meer algemeen aanvaard. Meerdere studies zijn uitgevoerd waarin deze assumptie onderstreept wordt. Booth-Kewley & Vickers (1994) vonden bijvoorbeeld de invloed van persoonlijkheidskenmerken op alcohol- en druggebruik. Zuckerman & Kuhlman (2000) en Vollrath & Torgersen (2008) eveneens, met daarbij ook nog de invloed van persoonlijkheidskenmerken op seksueel, verkeers- en gokgedrag. Om mogelijke verbanden te ontdekken tussen bepaalde persoonlijkheidskenmerken en mate van energiedrankconsumptie, zal in de huidige studie gebruikgemaakt worden van een bekende en relevante persoonlijkheidsvragenlijst, namelijk de NEO-FFI. Deze vragenlijst wordt normaliter gebruikt om een algemeen beeld over persoonlijkheid te verkrijgen, maar uit onderzoek blijkt eveneens dat enkele persoonlijkheidstrekken uit de schaal direct samenhangen met het risico tot middelenmisbruik (Conrod et al., 1998; Stephens & Curtin, 1995; Cloninger, 1987). Ondanks het feit dat de NEO-FFI dus niet ontwikkeld is om specifiek risiconemend gedrag, waaronder middelengebruik, te voorspellen, is uit onderzoek gebleken dat enkele dimensies wel een bepaalde voorspellende waarde hebben wat dit betreft. Zo vonden Terracciano & Costa Jr. (2004) dat rokers hoger scoren op de neuroticismeschaal. Dit was vooral het geval als de rokers ook laag scoorden op consciëntieusheid. In dit onderzoek zullen de dimensies Extraversie en Consciëntieusheid worden gebruikt ter voorspelling van cognities, energiedrank- en ander middelengebruik.

Zoals uit de besproken literatuur blijkt, zijn er in veel onderzoeken relaties gevonden tussen specifieke persoonlijkheidstrekken en specifiek gezondheidsgedrag. Studies waarin de mogelijke gevaren van energiedranken besproken worden, zijn vooralsnog schaars. Het is dus ook niet vreemd dat er nog geen onderzoek is gedaan naar de mogelijke relatie tussen bepaalde persoonlijkheidstrekken en de mate van energiedrank-consumptie. Een doel van dit onderzoek is dan ook om meer inzicht te krijgen in de rol die persoonlijkheidskenmerken spelen bij de totstandkoming van risiconemend gedrag in de vorm van middelengebruik in het algemeen, en consumptie van energiedrank in het bijzonder.

1.5.3. Middelengebruik

Ten slotte spelen gebruik van tabak, alcohol, soft- en harddrugs nog een rol deze studie. Eerder werd al vermeld dat meerdere studies een samenhang tussen persoonlijkheidskenmerken en ander middelengebruik gevonden hebben, zoals Booth-Kewley & Vickers (1994) en Zuckerman & Kuhlman (2000). Daarnaast wordt verwacht dat middelengebruik eveneens samenhangt met de consumptie van energiedranken. Gezien het toenemende gebruik van energiedranken in het uitgaansleven, is de samenhang door de combinatie met alcohol al onderzocht en bevestigd (Malinauskas et al., 2007). Interessant is dan te onderzoeken of er naast alcoholgebruik ook andere middelen, zoals tabak, soft- en/of harddrugs gerelateerd zijn aan energiedrank-consumptie.

1.6 Huidige studie

Een op de TPB gebaseerd model zal worden geoperationaliseerd in deze studie. Hierin worden de besproken determinanten, maar ook het gebruik van andere middelen, in verband gebracht met energiedrank-consumptie.

1.6.1. Cognities en energiedrank-consumptie

Als proximale voorspellers voor energiedrank-consumptie zullen cognities dienen. Verwacht wordt dat risicopercepties en PBC significant negatief gerelateerd zijn aan

energiedrank-consumptie, in lijn met resultaten uit studies die de voorspellende waarde van de TPB op het gebied van middelengebruik, zoals roken, alcohol- en druggebruik, hebben onderzocht en bevestigd (o.a. Norman & Conner, 1996; Norman, Bennett & Lewis, 1998; Armitage & Conner, 1999; Godin et al., 1992). Voor behavioral beliefs geldt dat verwachtingen betreffende prestaties en concentratie, en sensatiegevoelens en gezelligheid significant positief samenhangen met energiedrank-consumptie, net als de positieve losse items. Voor de negatieve losse items wordt een significant negatieve correlatie verwacht.

1.6.2. Persoonlijkheid, energiedrank-consumptie en middelengebruik

Net als in de TPB, is persoonlijkheid een distale factor in het model voor deze studie. Er bestaat de verwachting dat persoonlijkheidskenmerken (extraversie en consciëntieusheid) direct gerelateerd zijn aan energiedrank-consumptie, alsook aan middelengebruik. Verwacht wordt dat extraverte personen eerder geneigd zijn tot het vertonen van risiconemend gedrag, waar in dit geval middelengebruik onder verstaan wordt (een significant positieve correlatie). Voor consciëntieusheid geldt het tegenovergestelde: hoogscorders op consciëntieusheid zullen juist significant minder risiconemend gedrag vertonen. Dit is in lijn met eerdere onderzoeken naar de directe relaties tussen persoonlijkheidskenmerken en risiconemend gedrag, dan wel middelengebruik (o.a. Ruiz, Pincus & Dockinson, 2003; Conrod et al., 1998).

1.6.3. Persoonlijkheid en cognities

In dit onderzoek wordt er verder van uitgegaan dat de persoonlijkheidsdimensie extraversie significant positief samenhangt met behavioral beliefs op het gebied van sensatie en gezelligheid. Tussen consciëntieusheid en behavioral beliefs op het gebied van concentratie en prestaties wordt eveneens een significant positieve correlatie verwacht. Van hoogscorders op extraversie wordt verwacht dat zij significant lagere inschattingen maken van de kans, ernst en angst wat betreft risico's van energiedrank. Vollrath & Torgersen (2002) toonden dit ook aan in onderzoek naar persoonlijkheid en risiconemend gedrag. Proefpersonen die hoog scoren op consciëntieusheid zullen juist significant negatieve inschattingen maken met betrekking tot

risico's.

1.6.4. Middelengebruik en energiedrank-consumptie

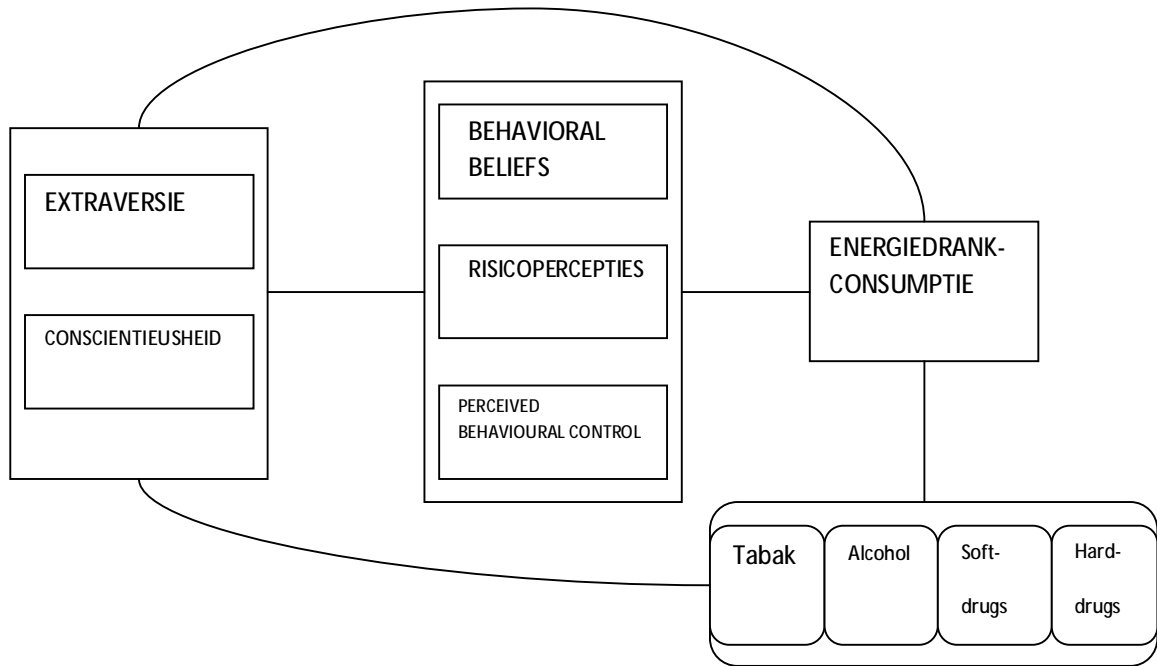
Tot slot zal de relatie tussen middelengebruik en energiedrank-consumptie worden onderzocht. Omdat uit eerder onderzoek is gebleken dat roken, alcohol- en druggebruik onderling positief samenhangen (o.a. Torabi, Bailey & Majd-Jabbari, 1993; Dawson, 2000; Challier et al., 2000), wordt verwacht dat de consumptie van energy drink op dezelfde manier gerelateerd kan worden aan ander middelengebruik.

1.6.5. Model

De verwachte relaties tussen de genoemde concepten zijn schematisch weergegeven (Fig. 1) en zullen door middel van een kwantitatief survey-onderzoek getoetst worden.

Fig. 1 Theoretisch model van energiedrank-consumptie

PERSOONLIJKHEID COGNITIES MIDDELENGEBRUIK

2. METHODEN

2.1. Respondenten

Gedurende een periode van 2 maanden hebben 130 respondenten een digitale vragenlijst ingevuld, bestaande uit 99 items. Respondenten zijn geworven uit een convenience sample, waarin veel vrienden en bekenden van de onderzoekers zaten. Van dit aantal hebben 32 mensen de vragenlijst niet volledig ingevuld. Deze respondenten zijn dan ook verwijderd alvorens de hypothesen werden getoetst.

2.2. Demografische factoren

Van alle respondenten (N= 130) bleven uiteindelijk 101 mensen over die de vragen over de demografische factoren volledig beantwoord hebben. Er werd achtereenvolgens naar geslacht, levenssituatie ('werkend', 'studerend', 'werkend en studierend' of 'anders'), leeftijd en het hebben van een vaste partner gevraagd. Zoals eveneens te zien is in tabel 1 was van de groep respondenten 57% man (N=58) en 43% vrouw (N=43). Van de respondenten studeert 39% (N=40), 36% werkt (N=36), 16% (N=16) studeert en werkt en 9% (N=9) heeft 'Anders' ingevuld. De leeftijd varieerde van 14 tot 34 jaar (M=22.8; SD=4.04). 47% (N=48), heeft een vaste partner 53% (N=53) niet.

N

%

M (SD)

<i>Geslacht</i>		
Tabel 1. Demografische kenmerken	58	57
Vrouw	43	43
<i>Levenssituatie</i>		
Werkend	36	36
Studerend	40	39
Werkend en Studerend	16	16
Anders	9	9
<i>Leeftijd</i>		28.8 (4.04)
<i>Vaste partner</i>		
Ja	48	47
Nee	53	53

2.3. Instrumenten

2.3.1. Vooronderzoek

Om de constructvaliditeit van de cognitievragenlijsten te vergroten, heeft een vooronderzoek plaatsgevonden waarin gevraagd werd naar de behavioral beliefs over energiedranken en de situaties waarin deze gedronken werden. Dit vooronderzoek bestond uit tien semigestructureerde interviews onder mensen van wie bekend was dat zij regelmatig energiedranken consumeerden. In dit interview werden vragen gesteld als ‘In welke situaties drinkt u energiedranken?’ en ‘Wat zijn voor u de voordelen van energiedranken?’. Geen van de mensen die aan het vooronderzoek hebben meegewerkt hebben de uiteindelijke vragenlijst ingevuld.

2.4. Energiedrank-consumptie

Voor de consumptie van energiedrank werd gebruik gemaakt van een 5-punts-Likertschaal, waarop aangegeven kon worden hoe vaak de respondenten een blikje energiedrank nemen. De schaal liep van 1 (nooit) tot 5 (iedere dag).

2.5. Cognities

2.5.1. Behavioral beliefs

In het onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende vragenlijsten, om zo de theorieën die in de inleiding genoemd zijn te kunnen toetsen. De eerste reeks vragen, 16 in totaal, gebaseerd op de Theory of Planned Behaviour (Ajzen, 1991) was gericht op het ontdekken van behavioral beliefs ten aanzien van energiedranken. Respondenten konden hierbij aangeven in hoeverre ze bepaalde effecten van energiedranken verwachtten. Deze schaal is opgedeeld in twee afzonderlijke constructen en een aantal losse items. Het eerste construct had betrekking op behavioral beliefs ten aanzien van effecten van energiedranken op de concentratie en werk- en studieprestaties. Een voorbeelditem hiervan was: 'het verbetert mijn concentratie'. Dit construct had een α van .82. Het tweede construct richtte zich op behavioral beliefs van energiedranken op het gebied van prettige sensaties en gezelligheid. Een item hiervan was: 'Ik kan langer blijven dansen'. De α voor dit construct bedroeg .75. De intentie waarmee mensen energiedrank consumeren (gericht op sensatie, danwel functie) kan met behulp van deze items blootgelegd worden. Een aantal items kon niet verenigd worden als één construct en zullen apart geanalyseerd worden. De betreffende items vroegen naar smaak, gevolgen voor het gebit en effecten van cafeïne en suikers op het lichaam. Een voorbeelditem was: 'De suikers zijn slecht voor mijn lichaam', of 'ik krijg er een vieze smaak van in mijn mond'. Proefpersonen kozen voor zowel de constructen als losse items op basis van een 5-punts-Likert schaal die liep van 'Zeker niet' tot 'Zeker wel'.

2.5.2. Risicoperceptie

Ook werd naar zogenaamde risicoperceptie gevraagd: de kans, ernst en angst die consumptie van energiedranken volgens de proefpersonen met zich meebrengt. Het construct werd gemeten met 9 items, waarbij proefpersonen konden kiezen op basis van een 5-punts-Likert schaal die liep van 'Zeker niet' tot 'Zeker wel'. Hierbij is gebruik gemaakt van de indeling van Brewer et al. (2005). Voorbeelden van items voor 'kans' zijn: 'De kans dat ik dik word van het drinken van energiedranken acht ik groot', 'Ik heb een grotere kans op diabetes als ik energiedranken neem'. De vier items die hiernaar vroegen, waren als construct samen te voegen, waarbij $\alpha = .71$. Voorbeelden van 'ernst'-items zijn: 'Ik vind het heel ernstig als ik suikerziekte

krijg ten gevolge van het drinken van energiedranken' en 'Hartkloppingen krijgen door het drinken van energiedranken vind ik niet ernstig'. 'Angst' werd bijvoorbeeld gemeten door de volgende items: 'Wanneer ik nadenk over de negatieve gevolgen van energiedranken, word ik bang' en 'Ik maak me zorgen over de gesteldheid van mijn gebit als ik energiedranken neem'. De items met betrekking tot ernst en angst worden afzonderlijk behandeld.

2.5.3. Perceived Behavioural Control

Eveneens uit de Theory of Planned Behaviour komt het concept 'Perceived Behavioural Control' (PBC), dat in de inleiding al is behandeld. Baldwin, Oei & Young (1993) hebben aan de hand van dit construct een onderzoek uitgevoerd op het gebied van alcoholgebruik onder adolescenten. Het meetinstrument dat zij hiervoor gebruikten, gaf aan in hoeverre de proefpersonen meenden in staat te zijn het gebruik van alcohol te kunnen weerstaan in bepaalde situaties als ze zich dit voorgenomen hadden, oftewel 'refusal self-efficacy'. Dit instrument vormde in het huidige onderzoek de basis voor het gebruikte instrument. In de huidige studie betekende dit in hoeverre proefpersonen in bepaalde situaties het nemen van meer dan één blikje energiedrank daadwerkelijk konden weerstaan als zij zich dit voorgenomen hadden. In totaal 12 items werden gebruikt om dit construct te meten, vertaald uit de schaal van het onderzoek van Baldwin, Oei & Young (1993). In de schaal werd globaal gevraagd naar drie mogelijke invloeden, elk bestaande uit vier items. De invloeden zijn (1) wanneer er sprake is van druk vanuit de sociale omgeving, $\alpha = .80$, (2) wanneer de situatie erom vraagt, $\alpha = .85$ en (3) wanneer sprake is van een negatief affect bij de proefpersoon, $\alpha = .87$. Voorbeelden van items zijn: (1) 'Wanneer mijn vaste vriend/vriendin het drinkt', (2) 'Wanneer ik moet leren voor een tentamen' en (3) 'Wanneer ik mij gefrustreerd voel'. Om de items te meten werd een 4-punts-Likertschaal gebruikt, deze liep van 'Zeker niet weerstaan' tot 'Zeker weerstaan'.

2.6. Persoonlijkheid

Een gedeelte van de de NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) (Hoekstra et al., 2003) werd gebruikt in dit kader. De NEO-FFI is de verkorte en vertaalde versie van de NEO-PI-R, ontwikkeld door Costa en McCrae (Larsen & Buss, 2008). De NEO-PI-R is de meest gebruikte vragenlijst in persoonlijkheidsonderzoek. Aan de hand hiervan kunnen individuele verschillen in kaart gebracht worden.

De schalen van Extraversie en Consciëntieusheid bestonden elk uit 12 items die op een 5-punts Likertschaal beantwoord konden worden (antwoordmogelijkheden varieerden van 'helemaal oneens' tot 'helemaal eens'). Respectievelijke voorbeelditems voor Extraversie en Consciëntieusheid zijn: 'Ik houd ervan veel mensen om me heen te hebben' en 'Ik houd mijn spulletjes netjes en schoon'. Cronbach's α voor Extraversie was 0.70 en voor Consciëntieusheid bedroeg de α 0.65.

2.7. Ander middelengebruik

Voor roken, soft- en harddrugsgebruik werd gebruik gemaakt van een 5-punts Likertschaal waarop aangegeven kon worden of ze sigaretten of shag roken en of ze wel eens soft- en/of harddrugs nemen. De schaal liep van 1 (nooit) tot 5 (iedere dag). Om de mate van alcoholconsumptie te meten werd een frequentieschaal gebruikt: het gemiddeld aantal glazen per week diende hier ingevuld te worden.

2.8. Procedure

Het werven van de proefpersonen heeft plaatsgevonden via sociale netwerksites (Facebook en Hyves) en via e-mail. Daarnaast zijn ook door middel van persoonlijke benadering proefpersonen bereid gevonden de vragenlijst in te vullen. Vooraf werden de proefpersonen door middel van een introductietekst in het survey-programma geïnformeerd over de globale inhoud van de vragenlijst. Deelname aan het onderzoek leverde geen beloning op.

2.9. Data-analyse

Pearson en Spearman correlaties zijn gebruikt om de samenhangen tussen de onderzoeksdeterminanten (cognities, persoonlijkheid en ander middelengebruik) en de afhankelijke variabele (energiedrank-consumptie) te analyseren (tabel 2 t/m 5). Ten slotte is een hiërarchische regressie-analyse uitgevoerd om het model dat besproken is in de inleiding te toetsen. Hierbij is door middel van de stepwise-methode de invloed van de gebruikte determinanten op de afhankelijke variabele in kaart gebracht, alsook de onderlinge samenhang tussen de determinanten en energiedrank-consumptie (tabel 6).

3. RESULTATEN

3.1. Relaties tussen cognities, persoonlijkheid, middelengebruik en energiedrank-consumptie

In deze sectie zullen de relaties tussen de gebruikte variabelen in de huidige studie weergegeven worden, waarbij in de verschillende tabellen een overzicht van de mate van samenhang tussen cognities (behavioral beliefs, risicopercepties en PBC), persoonlijkheidskenmerken (extraversie en consciëntieusheid), middelengebruik (tabak, alcohol, soft- en harddrugs) en consumptie van energy drink te zien is.

3.1.1. Relaties tussen cognities en energiedrank-consumptie

De eerste analyses zijn gericht op mogelijke samenhangen tussen cognities en energiedrank-consumptie (tabel 2). Voorspeld werd dat zowel verwachtingen over prestaties en concentratie, als sensatiegevoelens en gezelligheid positief gerelateerd zouden zijn aan de mate van energiedrank-consumptie. Uit de data blijkt dit daadwerkelijk het geval, want er was sprake van een zeer significante positieve relatie tussen prestatie- en concentratieverwachtingen, en energiedrank-consumptie ($p < .01$). Van een significante positieve samenhang was tevens sprake tussen sensatie- en gezelligheidsverwachtingen en energiedrank-consumptie ($p < .05$).

Tussen het kans-aspect van risicopercepties en de consumptie van energiedrank bleek geen significante samenhang te bestaan, terwijl dit wel verwacht werd.

Alle drie PBC-onderdelen (sociaal, situatie en negatief affect) hingen significant negatief samen ($p < .01$) met energiedrank-consumptie, zoals voorspeld. Dit houdt in dat men meer moeite heeft om energiedrank te weerstaan in situaties waarin bijvoorbeeld bekenden energiedrank drinken, wanneer gesport of gestudeerd moet worden of wanneer een negatief affect ervaren wordt. Voor de overige correlaties zie tabel 2.

De samenhangen tussen de resterende losse items van het behavioral beliefs-construct, bestaande uit negatieve beliefs over lichamelijke effecten en negatieve inschattingen van de angst- en ernst-onderdelen van risicoperceptie, en energiedrank-consumptie zijn aansluitend onderzocht (tabel 5). De behavioral beliefs betreffende aantasting van het gebit ($p < .05$) en het

zorgen voor onrust in het lichaam ($p < .01$) zijn beide significant negatief gecorreleerd met de consumptie van energiedrank. Behavioral beliefs als ‘de cafeïne is slecht voor mijn lichaam’, ‘de suikers zijn slecht voor mijn lichaam’ en ‘de suikers maken mij dik’, bleken niet gerelateerd te zijn aan energiedrank-consumptie. Een negatieve smaakbeoordeling hing zoals verwacht significant negatief samen met energiedrank-consumptie ($p < .01$), een positieve smaakbeoordeling hing significant positief samen met de consumptie van energiedrank ($p < .01$).

De risicopercepties die gingen over angst ($p < .01$) en ernst ($p < .05$) ten aanzien van gevolgen voor het gebit correleerden beide significant negatief met energiedrank-consumptie. Risicopercepties betreffende de ernst van suikerziekte en hartkloppingen leverden geen significante relaties op.

Tabel 2: Pearson correlaties tussen cognities en energiedrank-consumptie

	M	SD	Energiedrank-consumptie
Prestaties/concentratie	10.74	3.58	.32**
Sensatiegevoelens/gezelligheid	12.95	3.98	.25*
Kans	12.70	3.45	-.11
PBC(sociaal)	9.71	2.34	-.31**
PBC(situationeel)	10.12	2.17	-.37**
PBC(negatief affect)	14.39	2.49	-.37**

Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$ (tweezijdig)

3.1.2. Relaties tussen persoonlijkheid en energiedrank-consumptie

Wanneer de (directe) relatie tussen persoonlijkheid en energiedrank-consumptie nader tegen het licht wordt gehouden, dan zijn tussen beide dimensies (extraversie en consciëntieusheid) en energiedrank-consumptie geen significante correlaties te ontdekken (tabel 3).

3.1.3. Relaties tussen persoonlijkheid en middelengebruik

Wordt er gekeken naar de samenhang tussen persoonlijkheid en middelengebruik, dan geldt dat er significante negatieve correlaties bestaan tussen consciëntieusheid en zowel tabak als harddrugs: beide $r = -.23$ ($p < .05$). Er is geen sprake van significante samenhang tussen extraversie en middelengebruik (tabel 3).

Tabel 3: Spearman inter-correlaties tussen persoonlijkheid, middelengebruik en energiedrank-consumptie.

	M	SD	Energiedrank	Extraversie	Consciëntieusheid	Tabak	Alcohol	Softdrugs	Harddrugs
Energiedrank	2.29	1.15	-	.08	.09	.23*	.19	.30**	.13
Extraversie	41.35	5.80		-	-	.11	.18	.01	-.15
Consciëntieusheid	36.25	5.91			-	-.23*	-.13	-.11	-.23*
Tabak	2.33	1.72				-	.19	.48**	.22*
Alcohol	9.17	8.50					-	.38**	.26**
Softdrugs	1.90	1.22						-	.47**
Harddrugs	1.22	.52							-

Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$ Schaalcategorieën (1-5) (tweezijdig) *Alcohol heeft een quantity-scale

3.1.4. Relaties tussen persoonlijkheid en cognities

Van hoogscorders op extraversie werd verwacht dat zij significant hoger zouden scoren op behavioral beliefs omtrent sensatiegevoelens, maar uit de data blijkt dat dit niet het geval is.

Mensen met hoge scores voor consciëntieusheid zouden significant hoger scoren op behavioral beliefs met betrekking tot prestaties en concentratie, dit is eveneens niet aan de orde. Ook de resterende verwachtingen (extraversie correleert significant negatief, consciëntieusheid correleert significant positief met kans als onderdeel van risicoperceptie) werden niet bevestigd.

Wat opvalt, is het feit dat de behavioral beliefs over zowel sensatiegevoelens als prestaties en concentratie significant negatief samenhangen met de drie PBC-dimensies. Daarbij is de correlatie tussen de PBC-dimensie 'sociaal' en het kans-aspect van risicoperceptie significant positief. Dit betekent dat, hoewel men moeite heeft om energiedrank in sociale situaties te weerstaan, de kans op de risico's van energiedrank wel hoger ingeschat wordt. Voor een overzicht: zie tabel 4.

3.1.5. Relaties tussen middelengebruik en energiedrank-consumptie

Tot slot werd voorspeld dat middelengebruik positief gerelateerd zou zijn aan energiedrank-consumptie. De correlaties bevestigen dit ten dele, omdat slechts roken ($p < .05$) en softdrugs ($p < .01$) significant positief samenhangen met energiedrank-consumptie. Dit is wat tabak betreft te verklaren, want voor tabak en energiedrank geldt beide dat de werking stimulerend is. Softdrugs hebben daarentegen een dempend effect, terwijl dit niet geldt voor energiedrank. Als laatste valt op dat, hoewel beide drinkgedrag zijn, een significante samenhang tussen alcohol en energiedrank ontbreekt (tabel 3).

Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 4: Pearson correlaties tussen persoonlijkheid en cognities

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Extraversie	41.35	5.80	-	.20	-.02	.08	.05	-.05	-.08	.06
2.Consciëntieusheid	36.25	5.91			.10	.09	.06	.02	-.01	.01
3.Prestaties/concentratie	10.74	3.58				.73**	-.13	-.25*	-.29**	-.42**
4.Sensatiegevoelens	12.95	3.98					-.14	-.23*	-.29**	-.33
5.Kans	12.70	3.45						.001	.25*	.08
6.PBC(NegatiefAffect)	14.39	2.49							.59**	.73**
7.PBC(Sociaal)	9.71	2.34								.65**
8.PBC(Situationeel)	10.13	2.17								-

3.2. Regressie-analyse

De hiërarchische regressie-analyse, waarvan de resultaten in tabel 6 te zien zijn, toont de invloed van de in dit onderzoek gebruikte determinanten (persoonlijkheid, cognities en ander middelengebruik) op de afhankelijke variabele (energiedrank-consumptie).

In stap 1 werd de distale voorspeller uit het model, persoonlijkheid, toegevoegd en uit regressie van energiedrank-consumptie op persoonlijkheid bleek dat extraversie en consciëntieusheid gezamenlijk 1% van de variantie in de consumptie van energiedrank verklaren. De bèta-coëfficiënt voor zowel extraversie als consciëntieusheid bedraagt .06, uit de niet-significante p-waarden kan afgeleid worden dat beide dimensies afzonderlijk geen voorspellende waarde bezitten. Dit werd eveneens al verwacht naar aanleiding van de nonsignificantie van de bivariate correlaties.

Cognities, bestaande uit behavioral beliefs, risicoperceptie en PBC werden vervolgens in stap 2 toegevoegd. De verklaarde variantie steeg naar 23%, wat betekent dat de toegevoegde verklaarde variantie, na correctie voor de variabelen in stap 1, voor cognities 22% bedraagt, deze toename is significant ($p < .05$). De bèta's van risicopercepties ($p < .05$) en PBC ($p < .01$) geven weer dat deze constructen beide een significante voorspellende waarde hebben. Dit is in lijn met de significante correlaties die gevonden werden tussen beide concepten en de consumptie van energiedrank.

Tot slot vormde middelengebruik (roken en softdrugs vanwege de significante bivariate correlaties tussen deze variabelen en energiedrank-consumptie) het derde blok. Na toevoeging

steeg de verklaarde variantie naar 10%, wat een significante toename ($p < .05$) van 6% betekent voor de verklaarde variantie voor middelengebruik, wanneer gecorrigeerd wordt voor de variabelen in stap 1 en 2. De bèta-coëfficiënt voor roken bedroeg .20 en was significant ($p < .10$), voor softdrugs bedroeg deze .11.

Tabel 5: Spearman correlaties tussen energiedrank-consumptie en losse items betreffende smaak, negatieve effecten voor het lichaam, angst en ernst

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.Energiedrank-consumptie	2.29	1.152		-.24*	.17	-.03	-.12	-.36**	-.44**	.62**	-.18	-.39**	-.20*	-.04	-.14
2.Aantasting gebit	4.44	.740			.47**	.24*	.26**	.26**	.13	-.27**	.06	.32**	.17	.06	.18
3.Suikers slecht voor lichaam	3.13	.966				.17	.41**	.24*	.17	-.07	.14	.35**	.23*	.20*	.08
4.Caffeïne slecht voor lichaam	3.05	1.27					-.02	.12	.09	-.02	.02	.06	.12	.12	.05
5.Suikers maken mij dik	3.46	1.36						.02	.07	.02	.12	.10	.15	.13	.08
6.Onrust in mijn lichaam	3.07	1.18							.24*	-.31*	.29**	.38**	.09	.07	.002
7.Vieze smaak	3.04	1.32								-.58**	.02	.23*	.17	.02	.03
8.Lekkere smaak	2.80	1.33									-.12	-.30**	-.21*	.01	-.14
9.Angst negatieve gevolgen	1.96	1.02										.40**	.06	.08	.12
10.Angst gebit	3.41	1.26											.30**	.19	.03
11.Ernst gebit	4.27	.874												.26**	.23*
12.Ernst suikerziekte	4.34	.952													.30
13. Ernst hartkloppingen	4.50	.890													

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 6: Hiërarchische regressie van energiedrank-consumptie op persoonlijkheid, middelengebruik en cognities

<i>Consumptie van energiedrank</i>				
<i>Model</i>	<i>Variabele</i>	β	β	β
<i>1</i>	<i>Persoonlijkheid</i>			
	Extraversie	.06	.07	.14
	Consciëntieusheid	.06	.10	.04
<i>2</i>	<i>Cognities</i>			
	Behavioral beliefs		.06	.06
	Risicopercepties		-.26*	-.27**
<i>3</i>	<i>Middelengebruik</i>			
	Tabak			.20*
	Softdrugs			.11
<i>R²</i>		.01	.23**	.29**
<i>ΔR^2</i>			.22**	.06*

Noot: *p < .05, **p < .01

4. DISCUSSIE

Nu zullen achtereenvolgens de in de inleiding geformuleerde verwachtingen van deze studie besproken worden, zal dieper ingegaan worden op de beperkingen, en worden aanbevelingen gegeven voor verder onderzoek.

4.1. Conclusies over relaties tussen determinanten, middelengebruik en energiedrank-consumptie

Wanneer de samenhangen tussen de verschillende soorten cognities (behavioral beliefs, risicopercepties en PBC) en energiedrank-consumptie in ogenschouw worden genomen, is te zien dat behavioral beliefs op het gebied van prestaties en concentratie sterker correleren met energiedrank-consumptie dan behavioral beliefs op het gebied van sensatiegevoelens en gezelligheid. Dit duidt wellicht op een functionele rol van energiedranken. Als theoretische ondersteuning hiervoor kan onderzoek van Malinauskas et al. (2007) dienen. Zij gingen in hun studie onder andere in op motieven om energiedranken te consumeren. De meeste proefpersonen gaven aan dat onvoldoende slaap, energie krijgen in het algemeen en het studeren voor een groot project de belangrijkste redenen waren. In al deze motieven speelt het presteren en concentreren een rol.

Het achterhalen van der risicoperceptie en negatieve verwachtingen ten aanzien van energiedranken behoren tot de aanbevelingen van het onderzoek van Malinauskas et al. (2007), welke in de huidige studie terug te zien zijn. Behavioral beliefs over smaak, onrustgevende effecten en gebitsaantasting bleken significant positief gerelateerd te zijn aan de consumptie van energiedranken. Op het gebied van risicoperceptie werden eveneens negatieve significante relaties gevonden tussen angst en ernst op het gebied van gebitsaantasting, en consumptie van energiedranken. De drie PBC-constructen correleren allen significant negatief met energiedrank-consumptie. Een hoge PBC-score houdt in dat de proefpersoon goed in staat zegt te zijn om zich onder verschillende omstandigheden aan een voorgenomen hoeveelheid energiedrank te houden (in dit geval één blikje), de zogenaamde 'refusal-self-efficacy' (Baldwin, Oei & Young, 1993). Dit leidt dus tot een lagere consumptie van energiedrank, in tegenstelling tot proefpersonen met een lage refusal-self-efficacy. Ter ondersteuning van deze resultaten, valt uit de hiërarchische regressie-analyse op te maken dat op het gebied van cognities, PBC (naast risicoperceptie) een significante voorspeller is voor energiedrank-consumptie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de verklaarde variantie van PBC beduidend hoger is dan die van risicoperceptie. Oorzaak

hiervoor kan de hogere algemene voorspellende waarde van PBC zijn ten opzichte van beliefs en risicoperceptie op het gebied van gezondheidsgedrag, zoals volgens Armitage & Conner (1999) blijkt uit empirisch onderzoek.

Volgens Ajzen (1991) vormen persoonlijkheidskenmerken een extern concept dat invloed uitoefent op de cognities in de Theory of Planned Behaviour. In het huidige onderzoek waren echter geen significante relaties te ontdekken tussen persoonlijkheidskenmerken en cognities. De gebrekkige relaties tussen specifieke persoonlijkheidstrekken en cognities (in dit geval op het gebied van energiedrank-consumptie) komen overeen met empirisch onderzoek op dit gebied (Mischel, 1968). Het zogenaamde aggregatie-principe, waarbij persoonlijkheidskenmerken als voorspellers dienen van een samengevoegd geheel van gedragingen op verschillende gelegenheden en in uiteenlopende situaties, in plaats van meer specifieke gedragingen, biedt op dit gebied misschien uitkomst (Ajzen, 1991).

De rol die persoonlijkheidsverschillen kunnen spelen in het gebruik van energiedranken of andere middelen is eveneens onderzocht. Door twee dimensies van de NEO-FFI, namelijk extraversie en consciëntieusheid, in verband te brengen met energiedrank-consumptie en middelengebruik (roken, alcohol- en druggebruik), werd om te beginnen gesteld dat het persoonlijkheidskenmerk extraversie positief zou samenhangen met energiedrank-consumptie en met ander middelengebruik. Geen van deze correlaties waren echter significant. Verhoogde mate van aanwezigheid van het persoonlijkheidskenmerk consciëntieusheid zou daarentegen negatief samenhangen met gebruik van zowel energiedranken als ander middelengebruik. Dit bleek deels te kloppen, want consciëntieusheid correleerde significant negatief met roken en harddruggebruik.

Uit de resultaten bleek ten slotte dat consumptie van energiedrank, deels volgens verwachting, positief correleerde met ander middelengebruik, waarbij de correlatie significant was bij roken en softdrugs. Arria et al. (2010) vonden soortgelijke relaties tussen risiconemend gedrag en energiedrank-consumptie: roken en gebruik van softdrugs correleerden significant positief met de consumptie van energiedrank. Meer onderzoek is vereist om het ontstaan van deze relaties nader te kunnen verklaren maar, zoals eerder genoemd, is er waarschijnlijk sprake van een categorie proefpersonen die energiedranken consumeert ter verhoging van de concentratie en zo tot betere prestaties hoopt te komen. De stress die de druk van het willen en moeten presteren met zich mee kan brengen, zou verminderd kunnen worden door het roken van

een sigaret of een joint, wat de positieve significante relaties misschien verklaart. In de literatuur zijn bijvoorbeeld enkele studies te vinden die wijzen op een grotere mate van tabakgebruik onder competitieve personen op sportgebied, ter verlichting van de druk die zij ervaren (Choquet et al., 2001; Mignon et al., 2001). In eerdere studies is aangetoond dat energiedranken veelal worden gedronken in combinatie met alcohol (Reissig, Strain & Griffiths, 2009; O'Brien et al., 2008; Oteri et al., 2007). Daarom is het opvallend te noemen dat in het huidige onderzoek deze correlatie niet significant was. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de consumptie van energiedrank onder de respondenten niet al te hoog was. Dit heeft misschien als oorzaak dat de risicogroep niet behoorde tot de onderzoekspopulatie. Hierdoor is de relatie tussen energiedrank en alcohol in dit onderzoek wellicht moeilijk interpreteerbaar.

4.2. Beperkingen en toekomstig onderzoek

De resultaten van dit onderzoek hebben meer inzicht gegeven in de relaties tussen persoonlijkheidskenmerken, cognities, middelengebruik en energiedrank-consumptie. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met enkele beperkingen van de huidige studie.

Sowieso staat het onderzoek naar mogelijke risico's van energiedranken, in tegenstelling tot onderzoek naar de risico's van bijvoorbeeld alcohol- of druggebruik, nog in de kinderschoenen. Er staan op dit gebied dus nog voldoende vragen open.

Allereerst is op het gebied van onderzoek naar energiedranken, persoonlijkheidskenmerken, risicopercepties en attitudes afzonderlijk veel literatuur te vinden, maar niet wanneer gezocht wordt naar een combinatie van al deze benaderingen. Dit geeft aan dat het huidige onderzoek een bepaalde mate van eigenheid bezit, maar ook dat een theoretisch kader van een dergelijke geïntegreerde benadering nog niet voorhanden is, terwijl dit best nuttig kan zijn.

Het feit dat bij de regressie-analyse een lage bèta voor cognities gevonden werd, is misschien veroorzaakt door multicollineariteit. Uit de correlatie-analyse komt namelijk naar voren dat er sprake is van samenhang tussen de behavioral beliefs onderling, wat kan resulteren in multicollineariteit. Betrouwbare conclusies kunnen dus niet worden getrokken uit de individuele voorspellers. De kritiek die hieruit voortvloeit, heeft betrekking op de schalen van de beliefs en risicopercepties, deze waren niet consistent. Valide en betrouwbare schalen zijn vereist voor verder onderzoek. Misschien kunnen schalen door middel van een pilot study eerst getoetst

worden, alvorens ze daadwerkelijk te operationaliseren.

Ondanks de verwachting dat het lastig zou worden om genoeg proefpersonen te werven, heeft dit uiteindelijk geen noemenswaardige problemen opgeleverd. Het aantal respondenten dat de vragenlijst volledig ingevuld heeft (101) is voor een determinantenonderzoek als het huidige een respectabel aantal. Hierbij moet aangetekend worden dat het merendeel van de proefpersonen uit vrienden en bekenden van de onderzoekers bestond. Dit is te verklaren uit het feit dat gebruik is gemaakt van een convenience sample. Wel waren er aanmerkingen op de lengte van de vragenlijst, deze kwam niet overeen met de vooraf verwachte invultijd. Dit kan tot een bias geleid hebben, omdat respondenten naar het einde toe mogelijk de vragenlijst gedachtelozer ingevuld hebben.

Het meenemen van demografische factoren is een aanbeveling voor vervolgonderzoek, omdat zo de mogelijke risicogroepen beter in kaart gebracht kunnen worden. Toekomstig onderzoek op dit gebied zou zich verder kunnen richten op een ander onderzoeksdesign dan het huidige. Kwalitatief onderzoek behoort hierbij tot de mogelijkheden, om zo een nog beter zicht te kunnen krijgen op de specifieke beweegredenen om energiedrank te consumeren. Ook longitudinale studies zouden een bijdrage kunnen leveren, om bijvoorbeeld mogelijke trends op de lange termijn te kunnen onderzoeken.

In dit onderzoek is op het gebied van persoonlijkheid slechts één schaal gebruikt, en daaruit maar twee persoonlijkheidsdimensies. Verder onderzoek zou zich wat dit betreft kunnen richten op zogenaamde 'lower order traits', onderliggende, specifiekere persoonlijkheidskenmerken om middelengebruik te verklaren. Een toenemende hoeveelheid studies onderschrijft de voorkeur voor lower order traits boven algemene persoonlijkheidsconstructen, zoals de NEO (Conrod et al., 2000; Cooper et al., 1995). Op het gebied van alcoholgebruik worden bijvoorbeeld de (lower order) traits 'Anxiety Sensitivity' (AS), 'Hopelessness' (H) en 'Sensation Seeking' (SS) als nauwkeurige voorspellers gezien (Comeau et al., 2001).

Ondanks de beperkingen, heeft dit onderzoek getracht om zo concreet mogelijk weer te geven in welk opzicht energiedrank-consumptie gerelateerd is aan persoonlijkheidskenmerken, cognities en ander middelengebruik. Hopelijk biedt deze studie voldoende aanknopingspunten voor vervolgonderzoek op dit gebied, en worden de mogelijkheden daartoe zo goed mogelijk benut.

REFERENTIES

Ajzen, I. (1991). *The Theory of Planned Behavior*. *Organizational Behaviour and Human Decision Processes*, 50, 179-211.

Ajzen, I. (2002). *Residual effects of past on later behavior: habituation and reasoned action perspectives*, *Personality and Social Psychology Review*, 6, 107-22

Alford, C. Cox, H. and Wescott R. (2001) *The effects of Red Bull Energy Drink on human performance and mood*. *Amino Acids* 21: 139–150

American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-IV*. American Psychiatric Association, Washington, DC.

Armitage, C.J., & Conner, M. (2001). *Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review* *British Journal of Social Psychology*, 40 (4), pp. 471-499.

Armitage, C.J., Conner, M., Loach, J. & Willetts, D. (1999). *Different perceptions of control: applying an extended theory of planned behavior to legal and illegal drug*, *Basic and Applied Social Psychology* 21 (1999) 301– 316.

Armitage, C. J., & Conner, M. (1999). *The theory of planned behaviour: Assessment of predictive validity and 'perceived control'*. *British Journal of Social Psychology*, 38, 35–54.

Baldwin, A.R., Oei, T.P. and Young, R. (1993). *To drink or not to drink: The differential role of alcohol expectancies and drinking refusal self-efficacy in quantity and frequency of alcohol consumption*, *Cognitive Therapy and Research* 17, pp. 511–530.

Bandura, A. (1977). *Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review* 84, pp. 191–215.

Bandura, A. (1982). *Self-efficacy mechanism in human agency*. *American Psychologist* 37, pp. 122–147.

Barnes, J. E. & Winter, G. (2001). *Stressed Out? Bad Knee? Relief Promised in a Juice*, *NEW YORK TIMES*, May 27.

Bennett, P, & Bozionelos, G. (2000). "The Theory of Planned Behaviour as Predictor of Condom Use: A Narrative Review," *Psychology Health and Medicine* (5), pp. 307-326.

Booth-Kewley, S., & Vickers, R.R. (1994). *Associations between major domains of personality and health behavior*. *Journal of Personality*, 62, 281–298.

Challier, B., Chau, N., Predine, R., Choquet, M. & Legras, B. (2000). *Associations of family environment and individual factors with tobacco, alcohol and illicit drug use in adolescents*. *European Journal of Epidemiology*;16(1):33 – 42.

Choquet, M., Shelly, M., Guilbert, P. & Arvers, P. (2001) *Young people, sport, risk behaviour*. In: Billet, D., ed. *Sports Played by Young People and Dangerous Behaviour*, pp. 25–39. Paris: Ministère de la Jeunesse et des Sports.

Cloninger, C.R. (1987). *A systematic method for clinical description and classification of personality*

variants. *Archives of General Psychiatry*, 44, 573-588.

Comeau, M. N., Stewart, S. H., & Loba, P. (2001). The relations of trait anxiety, anxiety sensitivity, and sensation seeking to adolescents' motivations for alcohol, cigarette, and marijuana use. *Addictive Behaviors*, 26, 803–825.

Conner, M. & Sparks, P. (1996) *The theory of planned behaviour and health behaviours. Predicting Health Behaviour*. 121-162

Conner, M. & Abraham, C. (2001) *Conscientiousness and the theory of planned behavior: toward a more complete model of the antecedents of intentions and behavior, Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1547–61.

Connor, M., Lawton, R., Parker, D., Chorlton, K., Manstead, A. S. R., & Stradling, S. (2007). Application of the theory of planned behaviour to the prediction of objectively assessed breaking of posted speed limits. *British Journal of Psychology*, 98, 429–453.

Conrod, P. J., Pihl, R.O. & Vassileva, J. (1998). Differential sensitivity to alcohol reinforcement in groups of men at risk for distinct alcoholism syndromes. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 22, 585-59.

Conrod, P. J., Pihl, R. O., Stewart, S. H., & Dongier, M. (2000). Validation of a system of classifying female substance abusers based on personality and motivational risk factors for substance abuse. *Psychology of Addictive Behaviors*, 14, 243–256.

Cooper, M. L., Frone, M. R., Russell, M., & Mudar, P. (1995). Drinking to regulate positive and negative emotions: A motivational model of alcohol use. *Journal of Personality & Social Psychology*, 69, 990–1005.

Courneya, K.S., Bobick, T.M. & Schinke, R.J. (1999). Does the theory of planned behavior mediate the relation between personality and exercise behavior? *Basic Appl. Soc. Psychol.* 21:317–24

Dawson, D.A. (2000). Drinking as a risk factor for sustained smoking, *Drug and Alcohol Dependence* 59 (3), pp. 235–249.

Dowling, T. (2001). Wake-up call: A Student who robbed a supermarket at knifepoint blamed the 11 cans of Red Bull he'd drunk. So what exactly do energiedranken do to you? *THE GUARDIAN* (London), Nov 9.

Energiedranken Follow-Up Letter, Food Standards Agency, United Kingdom, Mar. 21, 2002, available at <http://www.foodstandards.gov.uk/multimedia/webpage/energydrink2>.

Finnegan, D. (2003.) *The health effects of stimulant drinks*, *Nutr Bull* 28, pp. 147–155.

Food Standards Agency, 2001. (<http://www.foodstandards.gov.uk/news/pressreleases/redbullstate>)

Godin, G., Valois, P., Lepage, L., & Desharnais, R. (1992). Predictors of smoking behaviour—an application of Ajzen's theory of planned behaviour. *British Journal of Addiction*, 87, 1335–1343.

Higgins, A., & Conner, M. (2003). Understanding adolescent smoking: The role of the Theory of Planned Behaviour and Implementation Intentions. *Psychology, Health & Medicine*, 8(2), 173–186.

Ireland Food Safety Promotions Board (Safefood), *A Review of the Health Effects of Stimulant Drinks, Final Report*, J.J. Strain, chairman, Stimulant Drinks Committee, Mar. 2002,

Iyadurai, S.J. & Chung, S.S. (2007). *New-onset seizures in adults: possible association with consumption of popular energiedranken.*

Johnson, C.K. (2006). *Caffeine-Stoked energiedranken worry docs. The Washington Post. Oct 29*

Koelen M.A. & Lindstrom, B. (2005). *Making healthy choices easy choices: the role of empowerment. Eur J Clin Nutr , 59 Suppl 1:S10-S15.*

Machado-Vieira,R., Viale, C.J. & Kapczynski, F. (2001). *Mania associated with an energy drink: the possible role of caffeine, taurine, and inositol, Can. J. Psychiatry 46, pp. 454–455.*

Malinauskas, B.M., Aeby, V.G., Overton, R.F., Carpenter-Aeby, T. & Barber-Heidal, K. (2007). *A survey of energy drink consumption patterns among college students, Nutr. J. 6 (2007), p. 35.*

Mignon, P. (2001). *Comment on ‘Young people, sport, risk behaviour’. In: Billet, D., ed. Sports Played by Young People and Dangerous Behaviour, pp. 39–41. Paris: Ministère de la Jeunesse et des Sport*

Miller, K.E. (2008). *Wired: energy drinks, jock identity, masculine norms, and risk taking, J. Am. Coll. Health 56, pp. 481–489.*

Miller, K.E. (2008). *Energy drinks, race, and problem behaviors among college students, J. Adolesc. Health 43, pp. 490–497.*

Mischel, W. (1968). *Personality and assessment. New York: Wiley.*

Norman, P., Bennett, P. and Lewis, H. (1998). *Understanding binge drinking among young people: an application of the theory of planned behaviour. Health Education Research, 13(2), 163–169.*

Norman, P., & Conner. M. (1996). *The role of social cognition models in predicting health behaviours. In M. Conner & P. Norman (Eds.), Predicting health behaviour (pp. 197-225). Buckingham, England: Open University Press.*

O'Brien, M.C., T.P. McCoy, S.D. Rhodes, et al. (2008). *Caffeinated cocktails: energy drink consumption, high-risk drinking, and alcohol-related consequences among college students. Acad. Emerg. Med. 15:453-460.*

Oei, T. P. S. & Morawska, A. (2004). *A cognitive model of binge drinking: The influence of alcohol expectancies and drinking refusal self-efficacy. Addictive Behaviors, 29, 159-179.*

Oteri, A. , Salvo, F, Caputi A.P. and Calapai G. (2007). *Intake of energiedranken in association with alcoholic beverages in a cohort of students of the school of medicine of the University of Messina, Alcohol Clin. Exp. Res. 31, pp. 1677–1680.*

Packaged Facts. Energiedranken in the US. Rockville, MD: 2007

Reissig, C.J. , Strain, E.C. & Griffiths, R.R. (2009) *Caffeinated Energiedranken -- A Growing Problem.*

Ruiz, M. A., Pincus, A. L. & Dockinson, K. A. (2003). *NEO-PI-R predictors of alcohol use and alcohol-related problems. Journal of Personality Assessment, 81, 226–236.*

Schmitt, D.P. (2004). *The Big Five related to risky sexual behaviour across 10 world regions: differential personality associations of sexual promiscuity and relationship infidelity*. *European Journal of Personality*, Volume 18, Number 4, June 2004, pp. 301-319(19)

Seidl, R., Peryl, A., Nicham, R. en Hauser, E. (2000). *A taurine and cafeïne- containing drink stimulates cognitive performance and well-being*. *Amino Acids* 21: 635-642

Stephens, R. S. & Curtin, L. (1995). *Alcohol and depression: Effects on mood and biased processing of self-relevant information*. *Psychology of Addictive Behaviors*, 9, 211-222.

Sweeney, James F. (2002). *Energiedranken Pack Real Punch, The Times-Picayune (New Orleans)*, Aug. 4.

Terracciano, A., & Costa, P. T., Jr. (2004). *Smoking and the five-factor model of personality*. *Addiction*, 99, 472–481.

Torabi, M.R., Bailey, W.J., Majd-Jabbari, M. (1993). *Cigarette smoking as a predictor of alcohol and other drug use by children and adolescents: evidence of the 'gateway drug effect'*, *J Sch Health* 63: 302-306.

Vollrath, M., & Torgersen, S. (2002). *Who takes health risks? A probe into eight personality types*. *Personality and Individual Differences*, 32, 1185–1197.

Vollrath M.E. & Torgersen S. (2008). *Personality types and risky health behaviors in Norwegian students*. *Scandinavian Journal of Psychology*; 49:287-292.

White, K. M., Robinson, N. G., Young, R. M., Anderson, P. J., Hyde, M. K., Greenbank, S., et al. (2008). *Testing an extended theory of planned behaviour to predict young people's sun safety in a high risk area*. *British Journal of Health Psychology*, 13(3), 435–448.

Wilkinson, D. & Abraham, C. (2004). *Constructing an integrated model of the antecedents of adolescent smoking*. *Br J Health Psychol*; 9(Part 3): 315–333.

Worrall, B.B., Phillips C.D. & Henderson, K.K. (2005). *Herbal energiedranken, phenylpropanoid compounds, and cerebral vasculopathy*, *Neurology* 65, pp. 1137–1138.

World Health Organization, 1992a *World Health Organization, 1992a. The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines*. World Health Organization, Geneva, Switzerland.

World Health Organization, 1992b *World Health Organization, 1992b. International statistical classification of diseases and related health problems: ICD-10*. World Health Organization, Geneva, Switzerland.

www.mupsip.com

www.oivo-crioc.org/teksten/pdf/1736nl.pdf

Zuckerman, M. & Kuhlman, D.M. (2000). *Personality and risk-taking: Common biosocial factors*, *Journal of Personality* 68, pp. 999–1029.

APPENDIX: Vragenlijst

Welkom bij deze vragenlijst. De vragenlijst maakt deel uit van een onderzoek naar zogenaamde Energy Drinks.

Energy Drinks hebben cafeïne als belangrijkste bestanddeel en zijn bedoeld ter verbetering van mentale en fysieke prestaties.

Red Bull is hier het bekendste voorbeeld van, andere merken die mogelijk een belletje doen rinkelen zijn Rockstar, Monster en Bullit.

Sportdranken zoals Aquarius en AA-drink vallen hier dus niet onder.

De vragenlijst zal ongeveer 10 minuten in beslag nemen. De antwoorden zullen volledig anoniem worden verwerkt. Succes!

1.

Geslacht:

- Man
- Vrouw

2.

Leeftijd:

3.

Levenssituatie:

- Ik studeer
- Ik werk
- Ik studeer en ik werk
- Anders

4.

Heb je een vaste partner?

- Ja
- Nee

Wat verwacht je van het drinken van Energy Drinks? Geef voor ieder van de genoemde effecten aan in hoeverre je verwacht dat het drinken van Energy Drinks deze effecten tot gevolg heeft. Verwacht je het effect zeker niet? Kies dan het eerste bolletje. Verwacht je het effect waarschijnlijk niet? Kies dan het tweede bolletje. Verwacht je het effect soms niet, maar soms ook wel? Kies dan het derde bolletje. Kies het vierde bolletje als je het effect waarschijnlijk wel verwacht en kies het vijfde bolletje als je het effect zeker wel verwacht.

5.

Het verbetert mijn concentratie.

Zeker niet Zeker wel

6.

Mijn gebit wordt aangetast.

Zeker niet Zeker wel

7.

De suikers zijn slecht voor mijn lichaam.

Zeker niet Zeker wel

8.

Het zorgt voor een prettige sensatie.

Zeker niet Zeker wel

9.

Ik krijg er een oppeppend gevoel van.

Zeker niet Zeker wel

10.

Ik krijg er een vieze smaak van in mijn mond.

Zeker niet Zeker wel

11.

Ik ben helderder van geest.

12. Zeker niet Zeker wel

De cafeïne is niet goed voor mijn lichaam.

13. Zeker niet Zeker wel

Ik kan langer blijven dansen.

14. Zeker niet Zeker wel

De smaak doet mij goed.

15. Zeker niet Zeker wel

Het brengt meer gezelligheid.

16. Zeker niet Zeker wel

Mijn studie- en/of werkprestaties worden beter.

17. Zeker niet Zeker wel

Het zorgt voor onrust in mijn lichaam.

18. Zeker niet Zeker wel

Het haalt mij uit een dip.

19. Zeker niet Zeker wel

Het zorgt ervoor dat ik langer doorkan.

Zeker niet Zeker wel

20.

De suikers maken mij dik.

Zeker niet Zeker wel

Hoe denk je over de risico's van het drinken van Energy Drink? De bedoeling is dat je aangeeft in hoeverre je het eens bent met de genoemde stellingen. Ben je het helemaal oneens met de stelling? Kies dan het eerste bolletje. Ben je het oneens? Kies dan het tweede bolletje. Ben je het niet oneens, maar ook niet eens met de stelling? Kies dan het derde bolletje. Kies het vierde bolletje als je het eens bent met de stelling en kies het vijfde bolletje als je het helemaal eens bent met de stelling.

21.

De kans dat ik dik word van het drinken van Energy Drinks acht ik groot.

Helemaal oneens Helemaal eens

22.

Ik denk dat ik een grote kans heb hartkloppingen te krijgen door het nemen van Energy Drinks.

Helemaal oneens Helemaal eens

23.

Wanneer ik nadenk over de negatieve gevolgen van Energy Drinks, word ik bang.

Helemaal oneens Helemaal eens

24.

Ik maak me zorgen over de gesteldheid van mijn gebit als ik Energy Drinks neem.

Helemaal oneens Helemaal eens

25.

Ik vind het heel ernstig als ik suikerziekte krijg ten gevolge van het drinken van Energy Drinks.

Helemaal oneens Helemaal eens

26.

Ik heb een grotere kans op diabetes als ik Energy Drinks neem.

Helemaal oneens Helemaal eens

27.

Hartkloppingen krijgen door het drinken van Energy Drinks vind ik niet ernstig.

Helemaal oneens Helemaal eens

28.

Ik vind het ernstig als ik door het drinken van Energy Drinks gaatjes in mijn tanden of kiezen krijg.

Helemaal oneens Helemaal eens

29.

Het drinken van Energy Drinks kan ernstige gevolgen met zich meebrengen.

Helemaal oneens Helemaal eens

Stel dat je je op een bepaald moment voorneemt om 1 blikje Energy Drink te nemen. Hoe zeker ben je ervan dat je het nemen van meer dan 1 blikje Energy Drink in de volgende situaties kunt weerstaan? Kun je het zeker niet weerstaan? Kies dan het eerste bolletje. Kun je het waarschijnlijk niet weerstaan? Kies dan het tweede bolletje. Kun je het waarschijnlijk wel weerstaan? Kies dan het derde bolletje. Kies het vierde bolletje als je het zeker wel kunt weerstaan.

30.

Wanneer mijn vaste vriend/vriendin het drinkt.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan

31.

Wanneer ik moet leren voor een tentamen.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
32.

Wanneer ik mij gefrustreerd voel.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
33.

Wanneer mijn vrienden/vriendinnen het drinken.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
34.

Voordat ik ga sporten.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
35.

Wanneer ik bezorgd ben.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
36.

Wanneer ik bij een concert/in een discotheek ben.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
37.

Als ik een lange afstand moet rijden in de auto.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
38.

Wanneer ik in een dip zit.

Zeker niet weerstaan Zeker weerstaan
39.

Wanneer iemand het me aanbiedt.

Zeker niet weerstaan

Zeker weerstaan

40.

Wanneer ik een studie- of werkopdracht moet uitvoeren.

Zeker niet weerstaan

Zeker weerstaan

41.

Wanneer ik nerveus ben.

Zeker niet weerstaan

Zeker weerstaan

De volgende vragen gaan over stimulerende middelen, gelieve in alle eerlijkheid antwoord te geven op de vragen. De antwoorden worden volledig anoniem verwerkt.

42.

Rook je sigaretten of shag?

- Nee
- Ja, minder dan 1 keer per maand
- Ja, 1 keer per maand
- Ja, 1 keer per week
- Ja, iedere dag

43.

Als je geen sigaretten of shag rookt: ben je van plan dit in de toekomst wel te gaan doen? LET OP: als je wel (eens) sigaretten of shag rookt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!

Zeker niet

Zeker wel

Niet van toepassing

44.

Als je nooit Energy Drink neemt: **toepassing**

ben je van plan dit in de toekomst wel te gaan doen? LET OP: als je wel (eens) Energy Drink neemt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!

50.

Zeker niet **Zeker wel** **Niet van toepassing**

Als je wel (eens) Energy Drink neemt: ben je van plan dit in de toekomst te blijven doen? LET OP: als je nooit Energy Drink neemt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!

51.

Hoe vaak gebruik je hasj of wiet?

- Nooit
- Minder dan 1 keer per maand
- 1 keer per maand
- 1 keer per week
- Iedere dag

52.

Zeker niet **Zeker wel** **Niet van toepassing**

Als je nooit hasj of wiet gebruikt: ben je van plan dit in de toekomst wel te gaan doen? LET OP: als je wel (eens) hasj of wiet gebruikt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!

53.

Zeker niet **Zeker wel** **Niet van toepassing**

Als je wel (eens) hasj of wiet gebruikt: ben je van plan dit in de toekomst te blijven doen? LET OP: als je nooit hasj of wiet gebruikt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!

toepassing' aan!

54.

Hoe vaak gebruik je XTC/MDMA, Cocaïne, Speed, LSD of Heroïne?

- Nooit
- Minder dan 1 keer per maand
- 1 keer per maand
- 1 keer per week
- Iedere dag

55.

	Zeker niet			Zeker wel		Niet van toepassing
Als je nooit XTC/MDMA, Cocaïne, Speed, LSD of Heroïne gebruikt: ben je van plan dit in de toekomst wel te gaan doen? LET OP: als je wel (eens) XTC/MDMA, Cocaïne, Speed, LSD of Heroïne gebruikt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!	☐	☐	☐	☐	☐	☐

56.

	Zeker niet			Zeker wel		Niet van toepassing
Als je wel (eens) XTC/MDMA, Cocaïne, Speed, LSD of Heroïne gebruikt: ben je van plan dit in de toekomst te blijven doen? LET OP: als je nooit XTC/MDMA, Cocaïne, Speed, LSD of Heroïne gebruikt, vink dan alleen het vakje 'niet van toepassing' aan!	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In het volgende gedeelte word je gevraagd aan te geven in hoeverre je het met een aantal stellingen eens bent. Geef aan in welke mate de stellingen over het algemeen op jou van toepassing zijn. Ben je het helemaal oneens met de stelling? Kies dan het eerste bolletje. Ben je het oneens? Kies dan het tweede bolletje. Ben je het niet oneens, maar ook niet eens met de stelling? Kies dan het derde bolletje. Kies het vierde bolletje als je het eens bent met de stelling en kies het vijfde bolletje als je het helemaal eens bent met de stelling.

57.

Wanneer ik onder grote spanning sta, heb ik soms het gevoel dat ik er aan onderdoor ga.

Helemaal oneens Helemaal eens
58.

Ik houd ervan veel mensen om me heen te hebben.

Helemaal oneens Helemaal eens
59.

Ik lach gemakkelijk.

Helemaal oneens Helemaal eens
60.

Ik kan mijzelf vrij goed oppeppen om dingen op tijd af te krijgen.

Helemaal oneens Helemaal eens
61.

Ik houd mijn spulletjes netjes en schoon.

Helemaal oneens Helemaal eens
62.

Ik zou graag parachutespringen.

Helemaal oneens Helemaal eens
63.

Ik voel me vaak de mindere van anderen.

Helemaal oneens Helemaal eens
64.

Ik geniet van nieuwe en spannende ervaringen, zelfs als deze ongewoon zijn.

65. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben geen tobber.

66. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik zie mezelf niet echt als een vrolijk en opgewekt persoon.

67. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben niet erg systematisch.

68. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik houd ervan dingen te doen die me een beetje beangstigen.

69. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik wil graag leren hoe ik motor moet rijden.

70. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik voel me zelden eenzaam of triest.

71. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik vind het echt leuk om met mensen te praten.

72. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik probeer alle aan mij opgedragen taken gewetensvol uit te voeren.

Helemaal oneens Helemaal eens
73.

Ik voel me vaak gespannen of zenuwachtig.

Helemaal oneens Helemaal eens
74.

Ik ben graag daar waar wat te beleven valt.

Helemaal oneens Helemaal eens
75.

Ik heb duidelijke doelen voor ogen en werk daar op een systematische manier naartoe.

Helemaal oneens Helemaal eens
76.

Ik ben geïnteresseerd in ervaringen, puur om de ervaring zelf, ook als het illegaal is.

Helemaal oneens Helemaal eens
77.

Soms voel ik me volkomen waardeloos

Helemaal oneens Helemaal eens
78.

Ik geef er meestal de voorkeur aan om dingen alleen te doen.

Helemaal oneens Helemaal eens
79.

Ik verknoei veel tijd voordat ik echt aan het werk ga.

80. Helemaal oneens Helemaal eens

Het lijkt me leuk lange afstanden te wandelen op ruig en onbekend terrein.

81. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik voel me zelden angstig of zorgelijk.

82. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik voel me vaak alsof ik barst van de energie.

83. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik werk hard om mijn doelen te bereiken.

84. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik word vaak kwaad om de manier waarop mensen mij behandelen.

85. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben een vrolijk en levendig iemand.

86. Helemaal oneens Helemaal eens

Als ik iets beloof, kan men erop rekenen dat ik die belofte nakom.

87. Helemaal oneens Helemaal eens

Wanneer dingen misgaan raak ik maar al te vaak ontmoedigd en heb ik zin om het op te geven.

88. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben geen vrolijke optimist.

89. Helemaal oneens Helemaal eens

Soms ben ik niet zo betrouwbaar als ik zou moeten zijn.

90. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben zelden verdrietig of depressief.

91. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik heb een jachtig leven.

92. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben een productief mens die een klus altijd voor elkaar krijgt.

93. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik voel me vaak hulpeloos en wil dan graag dat iemand anders mijn problemen oplost.

94. Helemaal oneens Helemaal eens

Ik ben een heel actief persoon.

Helemaal oneens

Helemaal eens

95.

Het lijkt mij maar niet te lukken om de dingen goed op orde te hebben.

Helemaal oneens

Helemaal eens

96.

Soms schaam ik me zo dat ik wel door de grond wil zakken.

Helemaal oneens

Helemaal eens

97.

Ik ga liever mijn eigen gang dan dat ik leiding geef aan anderen.

Helemaal oneens

Helemaal eens

98.

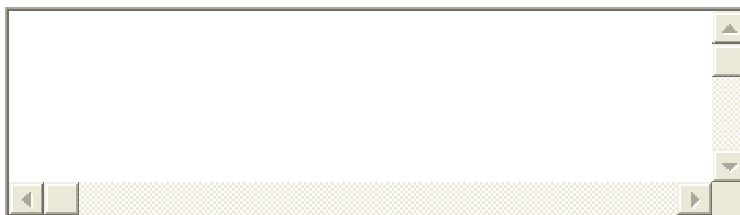
Ik streef ernaar uit te blinken in alles wat ik doe.

Helemaal oneens

Helemaal eens

99.

Heb je nog op- of aanmerkingen betreffende deze vragenlijst? Laat het ons weten!

Heel erg bedankt voor het invullen!